

PRIAME ZAHRANIČNÉ INVESTÍCIE V POISŤOVNIACH NA SLOVENSKU[#]

FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN INSURANCE COMPANIES IN SLOVAKIA

KATARÍNA IZÁKOVÁ

Ing. Katarína Izáková, PhD., Katedra financií a účtovníctva, Ekonomická fakulta UMB v Banskej Bystrici, tel.: + 421
48 446 6319, e-mail:katarina.izakova@umb.sk

JANKA GROFČÍKOVÁ

Ing. Janka Grofčíková, PhD., Katedra financií a účtovníctva, Ekonomická fakulta UMB v Banskej Bystrici, tel.: + 421
48 446 6327, janka.grofchikova@umb.sk

Abstract

Foreign direct investments play an important role in the growth of the economy and its future development. In the paper we compare the state of direct foreign investments (FDI) in Slovakia with FDI in selected countries of Central and Eastern Europe both in terms of geographical and sectoral classification, with an emphasis on FDI in the financial and insurance services. The aim of this paper is to find out the volume of FDI in the insurance companies in Slovakia and identify foreign investors of Slovak insurance companies.

Key words: *foreign direct investment, insurance companies, Central and Eastern Europe*

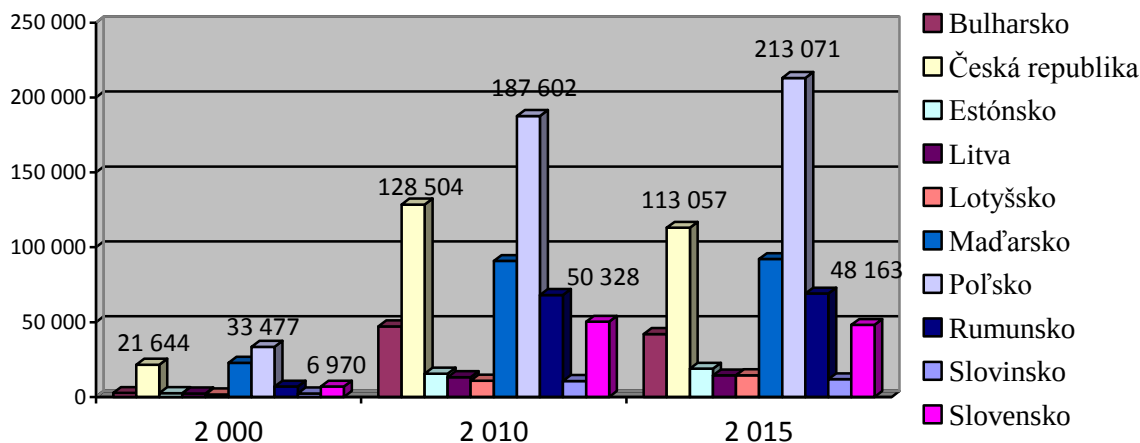
1. Priame zahraničné investície vo vybraných krajinách SVE

Priame zahraničné investície (PZI) predstavujú jednu z foriem medzinárodných kapitálových pohybov s významnými vplyvmi na národné hospodárstvo. OECD, MMF a NBS ako aj devízový zákon, definujú priamu zahraničnú investíciu ako investíciu s dlhodobým zámerom rezidenta jednej ekonomiky v spoločnosti, ktorá je rezidentom inej ekonomiky. Z hľadiska kvantitatívneho ide o investíciu, pri ktorej investor získava minimálne 10 %-ný podiel na základnom kapitáli podniku (Mandel, Durčáková, 2016). Súčasťou PZI sú okrem podielu na základnom kapitáli aj reinvestovaný zisk a ostatný kapitál. NBS sleduje dané členenie PZI v štatistike platobnej bilancii, kde sú zachytené tokové údaje a stavové PZI sleduje v štatistike medzinárodnej investičnej pozície. Tokové údaje sú ďalej členené podľa krajiny investora, odvetvového smerovania a jednotlivých krajov SR. Zostavovanie daných štatistík medzi danou ekonomikou a zvyškom sveta sa riadi manuálom Medzinárodného menového fondu, kde najnovšie, šieste vydanie, je platné od roku 2014.

Teórii PZI sa venujú viacerí autori ako napr. Mandel, Durčáková (2016), Jankovská (2003), Buckley (2004), Madura, Fox (2011), Šterbová a kol. (2013), Dudáš (2013). V príspevku prezentujeme stav PZI v SR v komparácii s vybranými krajinami strednej a východnej Európy (SVE). Pri spracovaní vychádzame z aktuálnej štatistiky UNCTAD (United nations conference on trade and development), Eurostatu, z výročných správ poisťovní v SR a zo štúdie Šikulovej (2014). Cieľom príspevku je poukázať na podiel PZI v odvetví finančných a poisťovacích služieb ako súčasti sektora služieb v SR a vo vybraných krajinách SVE a zistiť objem PZI v poisťovniach v SR.

[#] Príspevok vznikol v rámci riešenia výskumného projektu VEGA 1/0757/15 „Rozšírenie teoretickej konštrukcie SCP paradigmy a hypotézy efektívnej štruktúry v bankovníctve a poisťovníctve o aspekt rizika a ich empirická validácia v podmienkach Slovenskej republiky“.

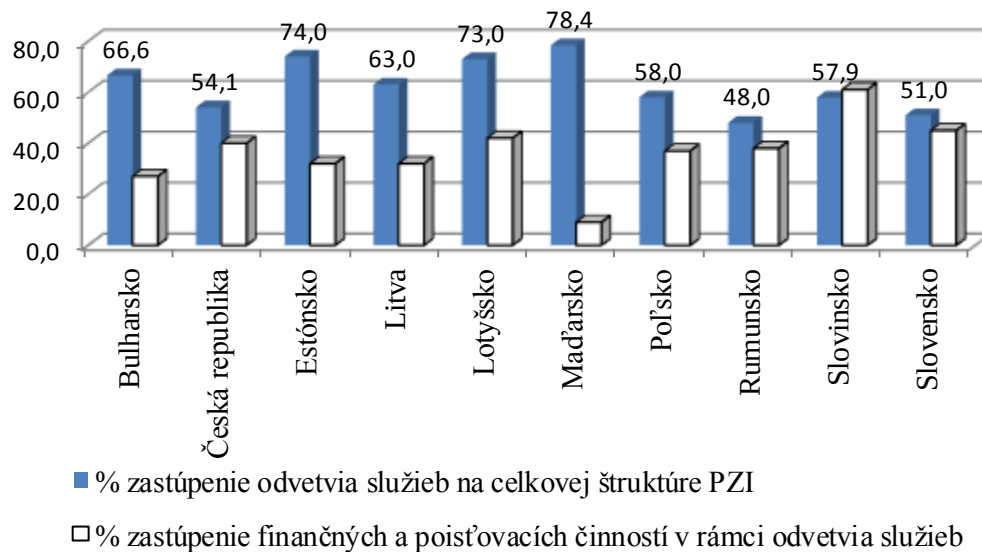
Porovnanie stavu PZI vo vybraných krajinách SVE v rokoch 2000, 2010 a 2015 (graf 1) nám potvrdzuje, že najväčším príjemcom PZI z krajín V4 je Poľsko, nasleduje Česká republika, Maďarsko. Slovensko je spomedzi krajín V4 so stavom PZI 48 163 mil. USD k roku 2015 na poslednom mieste. Rumunsko eviduje k tomuto roku stav PZI o tretinu vyšší ako SR, Bulharsko o 6 mld. USD menší ako SR. Pobaltské krajiny Litva, Lotyšsko dosahujú stav PZI na podobnej úrovni okolo 14 mld. USD a Estónsko skoro o 5 mld. USD viac. Pri prepočte PZI na obyvateľa prvenstvo dosahuje Estónsko a Bulharsko je na poprednom mieste pri prepočte podielu PZI na HDP (Šikulová, 2014).

Graf 1 Stav PZI podľa vybraných krajín SVE v jednotlivých rokoch (v mil. USD)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe <http://unctad.org/en/Pages/statistics.aspx>

Popri sledovaní objemu PZI smerujúcich do vnútra krajiny, štatistiky umožňujú sledovanie PZI aj z hľadiska ich štruktúry podľa odvetví. Pre Slovensko je charakteristický relatívne vysoký podiel prílevu PZI do priemyselnej výroby (vyše 30 %), podobne ako pre Českú republiku, Rumunsko a Poľsko. V ostatných porovnávaných krajinách SVE (graf 2) je podiel priemyselnej výroby na celkovom stave PZI pod úrovňou 20 %. Do sektora služieb na Slovensku, z hľadiska národného hospodárstva označovaného ako terciálny sektor, smeroval do roku 2011 v porovnaní s ostatnými sledovanými krajinami SVE najnižší podiel PZI (51 %), pričom v ostatných krajinách je to od 54,1 % (v Česku) až po 78,4 % (v Maďarsku). Na druhej strane Slovensko dosahuje najvyšší podiel PZI v dodávke elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu (15 %), Rumunsko 7 % a ostatné krajiny okolo 3 až 4 percentá. PZI v odvetví stavebníctva dosahujú krajiny v priemere okolo 4 %, a Slovensko spolu s Maďarskom vykazujú najnižší podiel 1,5 %. Najvyšší podiel má Slovinsko s 21 percentami (Šikulová, 2014).

Graf 2 Percentuálne zastúpenie služieb na celkovej odvetvovej štruktúre PZI a % zastúpenie finančných a poisťovacích služieb v rámci odvetvia služieb krajín SVE v roku 2011

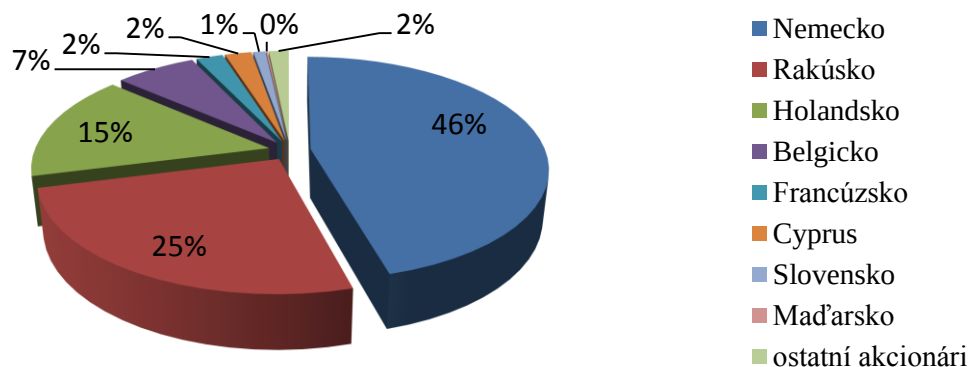
Zdroj: Vlastné spracovanie na základe Šikulová 2014

Graf 2 vo svetlejšom stĺpci znázorňuje percentuálne zastúpenie finančných a poisťovacích služieb na objeme PZI v sektore služieb. Najvyšší podiel PZI vo finančných a poisťovacích službách na PZI v službách evidujeme v Slovinsku (61 %). Podiel stavu PZI smerujúcich do finančných a poisťovacích služieb na Slovensku bol v roku 2011 45 % stavu PZI do sektora služieb. Z celkového stavu PZI v roku 2011 v krajinách V4 tvoril stav PZI do finančných a poisťovacích služieb na Slovensku 22,95 %, v Česku 21,64 %, Poľsku 21,46 % a v Maďarsku len 7,06 %.

V sektore služieb 20 % PZI, smerovalo na Slovensku do veľkoobchodu, maloobchodu a na opravy motorových vozidiel a motocyklov do roku 2011. Podobný podiel PZI do veľkoobchodu, maloobchodu a opráv z PZI v sektore služieb bol aj v ostatných sledovaných krajinách. PZI dosiahli najvyšší podiel do činností v oblasti nehnuteľností v pobaltských krajinách a v Bulharsku (od 18 % do 26 % PZI v sektore služieb), najnižší podiel bol v Slovinsku a Maďarsku (po 9 % PZI) a na Slovensku bol 13 % PZI smerujúcich do služieb. Podiel PZI do odvetvia informácií a komunikácií z PZI v sektore služieb, bol v rozmedzí 3 % v Slovinsku po 17 % v Bulharsku, v SR eviduje 8 % z celkového stavu PZI v odvetví služieb. Väčšie rozdiely medzi krajinami sledujeme v podiele PZI do odborných vedeckých a technických činností v danom sektore, a to od 3 % v Slovinsku až po 37 % v Maďarsku. V SR bol podiel PZI do vedeckých a technických činností 8 % PZI v sektore služieb.

2. PZI v poisťovniach na Slovensku

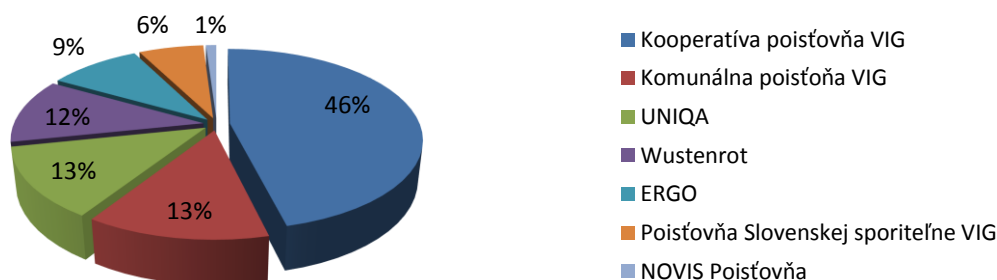
Ako sme zdokumentovali vyššie, finančný sektor je najúspešnejším príjmom priamych zahraničných investícií na Slovensku. V rámci privatizácie smerovala do finančného sektora skoro pätina investícií. Väčšina bánk a poisťovní pôsobiach na Slovensku má viac ako 90-percentný podiel na základnom imaní tvorený zahraničnými investormi. Na Slovensku k 30.10.2016 pôsobilo 16 poisťovní. Zastúpenie PZI podľa krajín investorov na vlastnom imaní daných poisťovní dokumentuje graf 3.

Graf 3 PZI v poisťovniach SR podľa krajín investorov

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe výročných správ poisťovní v SR

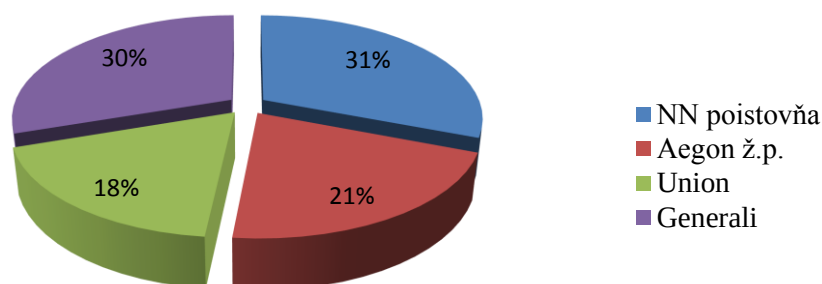
Najväčším zahraničným investorom v poisťovniach SR je Nemecko, ktorého podiel na vlastnom imaní poisťovní tvorí 46 %. Nemecko investovalo do Slovenskej poisťovne, ktorá sa v roku 2003 transformovala na Allianz Slovenskú poisťovňu, a tým si udržala postavenie najväčšej poisťovne v SR a stala sa súčasťou nemeckej poisťovacej skupiny Allianz Societas Europaea. Druhým najväčším zahraničným investorom v poisťovniach v SR je Rakúsko s 25-percentným podielom na vlastnom imaní poisťovní. Rakúsko má zastúpenie v druhej najväčšej poisťovni na Slovensku Kooperatíva poisťovňa, ktorá so základným imaním 49 791 tis. EUR, patrí do skupiny Vienna Insurance Group (VIG) (graf 4). Súčasťou VIG je aj Komunálna poisťovňa a Poisťovňa Slovenskej sporiteľne.

Graf 4 PZI rakúskych investorov v jednotlivých poisťovniach SR v %

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe výročných správ poisťovní v SR

Holandsko je tretím najvýznamnejším investorom formou PZI a investovalo v štyroch poisťovniach v SR (graf 5). NN poisťovňa so základným imaním 25 524 tis. EUR má od marca 2015, v dôsledku oddelenia poisťovacej časti ING od bankovej časti, v obchodnom mene namiesto ING označenie NN (Nationale-Nederlanden). ING Bank, N.V. pobočka zahraničnej banky zostala nezmenená. V Aegon ž. p. je so základným imaním 17 200 tis. EUR 100 %-ným akcionárom AEGON Slovakia Holding B.V. so sídlom v Holandsku. Union poisťovňa je od roku 1997 dcérskou spoločnosťou najväčšej holandskej skupiny Achmea B.V. Na Slovensku je známa jej sesterská spoločnosť Union zdravotná poisťovňa, ako jedna zo štyroch zdravotných poisťovní zabezpečujúcich verejné zdravotné poistenie na Slovensku.

Graf 5 PZI holandských investorov v jednotlivých poisťovniach SR v %

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe výročných správ poisťovní v SR

Poisťovňa Generali bola založená na slovenskom trhu ako dcérska spoločnosť Generali Holding Vienna AG. Začiatkom roka 2015 prebehla integrácia poisťovní Genertel a Európskej cestovnej poisťovni pod Generali poisťovňu, čím si Generali upevnila pozíciu na slovenskom poistnom trhu so základným imaním 25 000 tis. EUR. V roku 2015 skupina Generali získala 100 % vlastníctvo spoločnosti Generali PPF Holding B. V. so sídlom v Holandsku, ktorej 100 % vlastníkom je spoločnosť Assicurazioni Generali v Taliansku. V danej poisťovni sme na Slovensku zaznamenali zmenu vlastníka investora. I keď známa talianska poisťovňa Generali, bola na Slovensku zaevidovaná ako dcérska spoločnosť rakúskej Generali Holding, v roku 2015 sa stala jej vlastníkom už holandská spoločnosť Generali PPF Holding. Geografické členenie priamych investícií je v súlade s medzinárodnými štandardmi a vychádza z krajiny bezprostredného investora (NBS, 2015).

Poštová banka v roku 2008 odkúpila Poisťovňu Tatra, ktorej zmenila meno na Poisťovňa Poštovej banky. Od mája 2015 vystupuje pod novým obchodným menom Poštová poisťovňa, a. s.. Podiel Poštovej banky, a. s. na základnom imaní tvorí 80 % a Slovenskej pošty a. s. 20 %. Vlastníkmi Poštovej banky ku koncu roka 2015 boli J&T FINANCE GROUP SE so sídlom na Cypre (64,45 %) a PBI, a. s. (34 %). Holandsko a Cyprus sú sídlom mnohých nadnárodných korporácií z dôvodu daňovej optimalizácie, ochrany majetku a anonymity vlastníctva a najmä z dôvodu právnej bezpečnosti.

Súčasťou ČSOB Finančnej skupiny je od roku 2006 aj ČSOB Poisťovňa, ktorá vznikla v roku 2002 premenovaním ERGO poisťovne na ČSOB poisťovňa. V roku 2008 sa ČSOB na Slovensku osamostatnila od ČSOB Praha a stala sa novou akciovou spoločnosťou so základným imaním 27 816 tis. EUR, naďalej však so 100 %-ným vlastníctvom belgickej finančnej skupiny KBC Bank. Podobným dielom, ako prispeli formou PZI do poisťovníctva belgickí investori, prispeli aj francúzski investori v Poisťovni Cardif Slovakia, ktorá je 100 %-nou dcérskou spoločnosťou francúzskej poisťovacej skupiny BNP Paribas Cardif, čím obohatili základné imanie poisťovní v SR o zahraničný kapitál.

Záver

Priame zahraničné investície významnou mierou prispeli do vlastníctva finančného sektoru nielen v SR ale aj vo vybraných krajinách strednej a východnej Európy. V príspevku sme sa zamerali na zahraničných investorov v poisťovniach v SR. Dominantné postavenie majú nemeckí investori, ktorí investovali pri transformácii Slovenskej štátnej poisťovne na člena nemeckej poisťovacej skupiny Allianz Societas Europaea. Rakúski investori prostredníctvom Vienna Insurance Group (VIG) majú zastúpenie v troch významných poisťovniach na Slovensku ale aj v ďalších štyroch poisťovniach. Dospeli sme k záveru, že v počte vlastnených poisťovní v SR majú prvenstvo rakúski investori, ale čo do objemu PZI v poisťovniach v SR má dominantné postavenie nemecký investor Allianz Societas Europaea.

Pri geografickom členení PZI v súlade s medzinárodnými štandardami je dôležitá krajina bezprostredného investora, na čo poukazujeme v SR príkladom zmeny vlastníka známej talianskej poisťovne Generali, ktorá má zastúpenie od roku 2015 v SR ako holandská spoločnosť Generali PPF Holding.

Literatúra

- [1] BUCKLEY, A. 2004. *Multinational finance*. Harlow. Pearson Editional Limited. 2004. 788 s. ISBN 0-273-68209-1.
- [2] DUDÁŠ, T. 2013. Vplyv prílevu priamych zahraničných investícií na nezamestnanosť. In *Vedecký časopis EÚ Bratislava. Medzinárodné vzťahy*, roč. 11, č. 1, 2013. ISSN 1336-1562.
- [3] JANKOVSKÁ, A. 2003. *Medzinárodné financie*. Bratislava : Edícia Ekonómia. 2003. 530 s. ISBN 80-89047-56-4
- [4] MANDEL, M., DURČÁKOVÁ, J. 2016. *Mezinárodní finance a devízový trh*. Praha : Management press, 2016. 452 s. ISBN 978-80-2761-287-1.
- [5] MADURA, J. FOX, R. 2011. *International financial management*. Hampshire. SOUTH-WESTERN CENGAGE Learning. 680 s. ISBN 978-1-4080-3229-9.
- [6] Metodické pokyny na zostavovanie ročných hlásení poisťovní o stave PZI v tuzemsku. NBS 2015. Dostupné na internete : http://www.nbs.sk/_img/Documents/OHP/Metodika_poisťovne_2014.pdf
- [7] NOVIS Poisťovňa, a.s. Účtovná závierka zostavená podľa IFRS v znení prijatom EÚ 31.12.2015. Dostupné na internete : <https://www.finstat.sk/47251301/zavierka>
- [8] Rozhodnutie jediného akcionára pri výkone pôsobnosti valného zhromaždenia spoločnosti NN Životná poisťovňa, a.s. Dostupné na internete : www.nn.sk/archiv/sk-nn/pravne_ustanovenia/stanovy/RJA_NN_ZP.pdf
- [9] ŠIKULOVÁ, I. 2014. *Priame zahraničné investície v Slovenskej republike a súvislosti ich vplyvu na ekonomiku*. Bratislava. Working papers 64. Ekonomický ústav SAV. 31s. ISSN 1337-5598.
- [10] Výročná správa spoločnosti AEGON životná poisťovňa, a.s., za rok 2015. Dostupné na internete : http://www.aegon.sk/Documents/aegon-slovakia/Files/Onas/Vyrocne%20spravy%20ZP/AEGON%20%c5%bdP_V%c3%bdr o%c4%8dn%c3%a1%20spr%c3%a1va%202015.pdf
- [11] Výročná správa 2015. Allianz - Slovenská poisťovňa, a.s. Dostupné na internete : http://www.allianzsp.sk/tmp/image_cache/link/0000470003/VS_2015.pdf
- [12] Výročná správa 2014 Poisťovni Cardif Slovakia a.s. Dostupné na internete : http://media.bnpparibascardif.com/file/86/5/vyrocna_sprava_2014.40865.pdf
- [13] Výročná správa ČSOB Poisťovňa 2015. Dostupné na internete : https://www.csob.sk/vyrocna_sprava_annual_report_2015.pdf
- [14] Výročná správa 2015. ERGO poisťovňa. Dostupné na internete : <http://www.ergo.sk/spolocnost/prehľad/ergo-poisťovna-as/vyrocna-sprava/>
- [15] Výročná správa 2015. Generali poisťovňa. Dostupné na internete : <https://www.generalisk/files/wg3/o-nas/vyrocna-sprava-2015.pdf>
- [16] Výročná správa 2015. Komunálna poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group. Dostupné na internete : http://www.kpas.sk/userfiles/downloads/KPAS_vyrocna_sprava_2015_nahlad4.pdf

- [17] Výročná správa 2015. Kooperatíva poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group.
Dostupné na internete :
<<http://www.koop.sk/userfiles/RelatedLinks/649/1462968375988.pdf>>
- [18] Výročná správa 2015. Poštová poisťovňa, a.s. Dostupné na internete :
<http://www.ppabk.sk/media/879958/IVS_2015.pdf>
- [19] Výročná správa 2015. Poisťovne Slovenskej sporiteľne, a.s. Vienna Insurance Group. Dostupné na internete :
<http://www.pslsp.sk/files/editor/vyroczna_sprava_za_rok_2015.pdf>
- [20] Výročná správa 2015. Union poisťovňa, a.s.. Dostupné na internete :
<<https://www.union.sk/union-vyroczne-spravy>>
- [21] Výročná správa 2015. UNIQA poisťovňa, a.s. Dostupné na internete : <http://cms-ui.hypercms.net/repository/media_cnt/UNIQA-Slovakia/VS~20UNIQA~20za~202015~20final_hcm0098487.pdf>
- [22] Výročná správa 2015. Wüstenrot Poisťovňa, a.s. Dostupné na internete :
<<http://www.wuestenrot.sk/documents/12507192/WP-2015SK-web.pdf>>
- [23] World investment report 2016. UNCTAD. Geneva. Dostupné na internete :
<<http://unctad.org/en/Pages/Home.aspx>>